בעבר: העמדה הקדמית

מאז שחר ההיסטוריה היה קיים קשר הדוק בין רצועת החוף של אריך־ישראל לבין האי הקטן, במרחק 200 קילומטר בלבד. לא רק קשרי מסחר קישרו את שתי הארצית. מלכים ועמים ששלטו על החוף הקפידו תמיד להבטיח את האי כבסיס ידידותי, כנקודת מפתח בדרך הימית בין המרחב לארצות אירופה ואפריקה הצפונית.

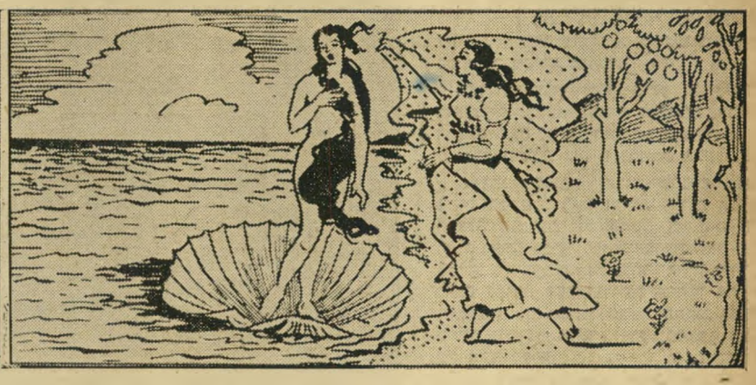

מולדת היופי והאהבה

האגדה מספרת כי אלילי קדם בחרו בקפריסין כמולדת היופי והאהבה, קבעו כי שם תיוולד ווינוס. בני האי מספרים עד היום בשפה ציורית כיצד נולדה ווינוס מתוך צדף גדול, שנדחף על־ידי הגלים לחוף פאפוס. שם, בין חורשות ומעיינות גדלה היפהפיה המושלמת, קיבלה את זבחי היוונים והפיניקים שבאו מרחוק לסגוד לה. בקפריסין פגשה ווינוס את אדוניס היפה; השניים התאהבו ממבט ראשון, עברו לחיות באושר בהרי הלבנון. אולם שאר האלילים, מספרת האגדה, קינאו. בזוג המאושר, רצחו את אדוניס על כי גזל את ווינוס לעצמו. אושרה של האלילה תם — ואתו גם אושרו של אי מולדתה. תושבי קפריסין, שהיו מאורגנים במדינות קטנות, הפכו קרבנות למלחמות בין הנסיכים — מלחמות שהתרחבו עם הופעת הכובשים מעבר לים. כי כבר אז ידעו כי לקפריסין חשיבות אסטרטגית.

דם, אש וחרב פולשים

הפולש הראשון נחת בחוף קפריסין על פי הזמנת חלק מהתושבים. באחת המלחמות בין המחוזות השונים, ביקש נסיך מקומי עזרה ממלך מצרים. הלה שלח צבא שהספיק לכבוש את האי כולו. קפריסין הפכה למושבה מצרית, שלחה מדי שנה כופר כבד בכסף ומוצרים לפרעה. אך השלטון המצרי לא נמשך זמן רב. כמה מן הנסיכים המובסים פנו לפרסים, הכוח העולה במזרח. הפרסים נענו אף הם ברצון. קמביזיס, מלך פרס, פלש לאי. הקרבות בין הפרסים והמצרים נמשכו למעלה משנתיים, כשכל צד מזרים לאי תגבורות מן החופים הסמוכים, נעזר על־ידי תומכים מבני האי. לבסוף, 525 שנה לפני לידת ישו הנוצרי, גברו הפרסים סופית על המצרים ואוהדיהם, צירפו את האי לקיסרות הפרסית האדירה. אולם גם הפולשים החדשים, למרות אביזרותיהם הרבות, לא נועדו להישאר אדוני האי המשוסע.

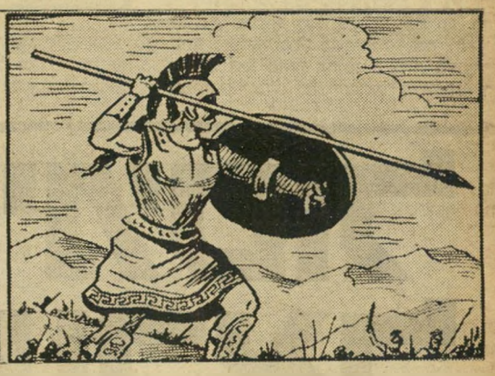

אלכסנדר הגדול

אדונו החדש של האי דיבר את שפת תושביו, גם הוא למד בילדותו על ווינוס, סגד לה במיקדשי ארצו. אלכסנדר מוקדון, שיצא מארצו ההררית למסע נצחון אדיר נגד מלך המלכים הפרסי, כבש במיבצעים גאוניים את ארצות החוף המזרחי של הים התיכון, התקדם לעבר מצרים. בדרך, נחתו חייליו בקפריסין. צבא מוקדון היה מורכב על סהרת החילות היבשתיים, אשר מציבאיו פיתחו תורות לחימה חדישות. אולם גם הם הבינו את ערכו של האי כבסיס עורפי לכיבושיהם במרחב. „בכל מקרה שלא יקרה," כתב אלכסנדר הגדול, „היה האי נכס יקר לחייליו, נקודת העירכות וזינוק מן המולדת או אל המולדת." זה נכתב לפני 2300 שנה.

יוונית קליאופטרה

גם כיבוש היוונים לא נמשך זמן רב. אלכסנדר הגדול מת בגיל 33, בדרכו חזרה למולדתו ובין מצביאיו החלה מרוצה לחלוקת האימפריה האדירה שכבש בימי זיויו. תלמי, חבר נעוריו של אלכסנדר, ירש את מצרים ורצועת החוף מצפון וממזרח, כולל את ארץ־ישראל. קפריסין צורפה אף היא לממלכתו, עברה בירושה לבני תלמי משך 300 שנה. קליאופטרה, המלכה האחרונה לבית תלמי במצרים, העריכה, לפי ציורי אותה התקופה, את יוונית קפריסין. נשיותה ויוונית קפריסין הקסימו את מארק אנטוניוס הרומאי עד כי חלם לייסד שושלת עצמאית במצרים. נקמת רומא שמה קץ לחייו, הפכה את מצרים למושבה רומאית.

הערבים נוחתים

שוב עברה קפריסין לרשות כובשי מצרים וארץ־ישראל. יחד עם עמק הנילוס, שיגשג האי תחת שלטון הרומאים. כאשר, כעבור 400 שנה, התפצלה הקיסרות הרומאית לקיסרות המערב וקיסרות המזרח, הפכה קפריסין לחלק מנחלת הקיסר המזרחי שישב בביזנץ. התרבות היוונית המשותפת של בני האי עם הארץ השלטת הוסיפה לשיגשוג קפריסין. בשנת 649, 17 שנה לאחר מות הנביא מוחמד, פלשו לאי פרשים ערביים, שהנחילו תבוסות־זמים לפרסים ולביזנטים כאחד. בראשם דהרה דודתו של מוחמד, שנפלה מסוסה, קבורה במסגד ליד חוף לרנקה. הערבים כבשו את האי וחזרו למצרים עמוסי שלל. קפריסין נשארה מושבה ביזנטית.

לב־ארי מופיע

מסעות הצלב קשרו קשר הדוק בין האי לבין ארץ־ישראל. ברשות קיסרי ביזנץ, אשר תחילה תמכו בצלבנים, הפכה קפריסין לעורף חיוני לפולשים שבאו מאירופה לארץ הקודש. צי ביזנץ יצא לא פעם מקפריסין ל־הביא מזון ועזרה לצלבנים. בשנת 1182 התבצר באי נסיך ביזנטי, הכריז על עצמאותו. הוא מלך תשע שנים בלבד, עד שהופיע ריצ'רד לב־ארי האנגלי. בדרכו לארץ־ישראל, בראש צבא נושא־צלב, נחת בקפריסין והחליט כי אין להשאיר את האי בידי נסיך זה. הוא סילק את הנסיך הביזנטי, המלך נסיך מבין גרוריו. עם חיסול ממלכתם בעכו ב־1291, ברחו שרידי הקרב לנקודה הידידותית היחידה במרחב: קפריסין.

כיבוש רוחי דמים

הפליטים מארץ־ישראל היו אך אחת מבעיותיה הרבות של ממלכת קפריסין. עם תום שושלת המלכים שהומלכה על־ידי ריצ'רד, עבר השלטון המקומי לידי וונציה, עיר־הסוחר האיטלקית שהחזיקה מושבה גדולה באי. הוונציים שלטו קרוב ל־100 שנים. בשנת 1751 הופיעו התורכים העותומנים שנחתו באי. מצורם על פאמאגוסטה, עיר הנמל בחוף המזרחי של האי, נמשך 11 חודש. הקרב על עיר זו היה האכזרי ביותר על האי, נהרגו בו 30 אלף תורכים. כאשר נכבשה לבסוף העיר, הרגו התורכים את כל תושביה הנוצריים. עד היום מיושבת העיר העתיקה של פאמאגוסטה כמעט על טהרת התורכים, המתנגדים לכל צורה של העברת האי ליוונים.

עיסקה מסחרית

ביוני 1878, חתמו התורכים ה־נחשלים הסכם עם בריטניה. אותה שנה אך הסתיימה מלחמה בין התורכים לרוסים, בה כבשו הרוסים שני מחוזות תורכיים. כדי לשמור על עקרון שוויון החלוקה של רכוש „האיש החולה של אירופה", הוחכר האי לאנגלים, כל עוד ימשיכו הרוסים להחזיק את המחוזות התורכיים, תמורת תשלום שנתי של 93 אלף לי"ש. האנגלים לא שילמו עד כה אף פרוטה. כניסת תורכיה בצד הגרמנים למלחמת העולם הראשונה נתפרשה על־ידי האנגלים כצעד המשחרר אותם מהחוזה, שקבע כי קפריסין היא רכוש תורכי. הם סיפחו את האי לקיסרותם וב־שנת 1925 הכריזו עליו רשמית כמושבה בריטית.